Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 109
van **GWENNY DE VROE**
datum: 23 november 2018

---

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Initiatieven rond zwerfvuil en sluikstorten - Stand van zaken

A. Tabaks- en kauwgomindustrie

Omdat sigarettenpeuken een relatief groot onderdeel zijn van het zwerfvuil en omdat kauwgom moeilijk te verwijderen is uit de omgeving, verdienen deze twee sectoren veel aandacht.

De onderhandelingen en gesprekken met deze twee sectoren lopen reeds geruime tijd, maar verlopen zeer moeizaam zonder enige vooruitgang op het terrein. Er wordt afgetoetst wat hun bijdrage kan zijn en wat de concrete doelstellingen zijn. Op 2 mei 2018 verklaarde de minister in de commissie Leefmilieu dat de opties voor de vermindering van het aandeel kauwgom in het zwerfvuil nog volop in onderzoek zijn.

1. Hoe wil de minister ervoor zorgen dat de producenten van sigaretten en kauwgom hun bijdrage leveren aan de strijd tegen het zwerfvuil? Welke opties zijn momenteel in onderzoek om het aandeel kauwgom in het zwerfvuil te verminderen?

2. Op welke manier test de minister de effectiviteit van de peukentegels en peukenpalen? Hoe evalueert zij deze maatregel in het kader van het zwerfvuilbeleid?

3. Welke bijkomende maatregelen naast de algemene anti-tabakscampagnes die lopen, plant de minister om het aandeel aan sigarettenpeuken te verminderen?

4. Hoe evalueert de minister de workshop van 28 juni 2017 met de leden van het Clean Europe Network om na te gaan wat in andere landen gebruikt wordt om deze problematiek aan te pakken? Welke conclusies trekt zij uit deze workshop?

5. a) Hoeveel overlegmomenten met de kauwgom- en sigarettensector vonden er sinds de ondertekening van het uitvoeringsplan huishoudelijk afval plaats? Graag een overzicht.

   b) Hoe evalueert de minister deze overlegmomenten en wat zijn de belangrijkste conclusies?

B. Ondersteuning lokale besturen

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) startte met coaching-trajecten voor de lokale besturen, die al werden opgezet met 57 gemeenten, individueel of via de

intercommunale. Daarin worden vuilnisbakkenplannen en veegplannen bekeken, wordt personeel getraind, handhaving efficiënter gemaakt en vrijwilligers geactiveerd. De minister antwoordde op mijn schriftelijke vraag nr. 741 van 8 juni 2017 dat een eerste evaluatie zou plaatsvinden begin 2018.

Daarnaast kunnen lokale besturen ook intekenen in een project 'zwerfvuil en sluikstorten', waarbij ze financiële steun en begeleiding krijgen om hun huidige beleid te onderbouwen of om een specifieke maatregel uit te testen. De aanvraagperiode liep van begin september tot eind oktober.

6. Hoe evalueert de minister de eerste reeks coaching-trajecten? Wat zijn de belangrijkste conclusies die zij daaruit kan trekken?

7. Is er ruimte om een nieuwe reeks op te starten? Zo ja, wanneer start de nieuwe aanvraagperiode? Zo niet, waarom?

8. Hoeveel gemeenten hebben zich kandidaat gesteld voor het project 'zwerfvuil en sluikstorten'? Hoeveel werden er geselecteerd? Hoe zit het project ineen, welke doelstellingen worden gehanteerd?

C. Statiegeld - proefprojecten/beloningssystemen

Op 20 juli 2018 keurde de Vlaamse Regering het verpakkingsplan 2.0 goed. Dat is een plan dat Vlaanderen verder op weg zet naar een circulaire economie en wil bijdragen aan het verminderen van het zwerfvuil. In dit plan lees ik: "We starten alvast met gerichte proefprojecten met een beloningssysteem voor het inzamelen van zwerfvuil, georganiseerd door gemeenten." Ook lees ik: "Eind 2023 wordt opnieuw geëvalueerd. Indien de doelstellingen nog steeds niet significant gehaald worden, zal de sector gevraagd worden om statiegeld te organiseren of een veralgemeend beloningssysteem in te voeren".

In de commissie Leefmilieu van 6 november 2018 heeft de minister verklaard dat er reeds enkele proefprojecten in Vlaanderen lopen en dat zij deze verder zal uitrollen.

9. Hoeveel proefprojecten lopen er momenteel in Vlaanderen? Graag een overzicht

10. Met hoeveel nieuwe proefprojecten wenst de minister van start te gaan én welke wenst zij verder uit te rollen? Welke timing voorziet zij hiervoor?

11. Op basis van welke criteria worden proefprojecten geselecteerd? Wat is de procedure?

12. Op welke manier wordt er overleg gepleegd met de gemeenten waarin de proefprojecten zullen plaatsvinden?

JOKE SCHAUVLIEGE
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

ANTWOORD
op vraag 109 van 23 november 2018
van **GWENNY DE VROE**

---

1. Momenteel lopen er onderhandelingen met zowel de sigarettensector als met FEVIA voor wat betreft kauwgom. Het is de bedoeling om met hen tot een overeenkomst te komen waarbij zij niet alleen financieel bijdragen aan de zwerfvuilproblematiek maar ook bekijken wat de mogelijkheden zijn om sigarettenpeuken en kauwgom minder belastend voor het milieu te maken, bijv. biologisch afbreekbare alternatieven.

2. In 2017-2018 werd onderzoek gedaan naar de effectiviteit van peukentegels op verschillende locaties. De conclusie was dat tegels in de grond interessant kunnen zijn op hotspots, plaatsen waar heel lokaal veel peuken vrijkomen, en waar een ander recipiënt in de weg zou staan (bijv. aan een bushalte). Belangrijk daarbij is een goede omkadering en signalisatie. Als we meer in detail kijken bij de coaching trajecten zien we gelijkaardige resultaten. Zo hebben strategisch geplaatste peukenpalen in Roeselare gezorgd voor een forse daling van het aantal sigarettenpeuken op de grond. Testen bij het Openluchttheater Rivierenhof leerden dat een combinatie van strategisch geplaatste peukenzuilen met goed geïnformeerde stewards die zakasbakjes verdelen op een gesloten circuit werkt (tot 7 keer minder peuken op de grond). Ook de jaarlijkse campagne op het strand, waarbij strandasbakjes samen met de nodige communicatie worden aangeboden, werken en zorgen voor een vermindering van peuken op het strand.

3. Naast de algemene anti-tabakscampagnes is het de bedoeling om nogmaals duidelijk te maken dat sigarettenpeuken zwerfvuil zijn en wel degelijk een impact hebben op het milieu. Hiervoor zullen in 2019 bewustmakingsacties uitgewerkt worden.

4. Tijdens de workshop van 28 juni 2017 werd vastgesteld dat in alle landen deze problematiek aanwezig is. Ook daar is de omslag naar het juiste gedrag bekomen een inspanning van lange duur. Gerichte communicatie en nudging in combinatie met asbakken/zakasbakjes leiden tot een vermindering van peuken op de grond.

5. a) Een aantal overlegmomenten, zowel formeel als informeel, heeft plaatsgevonden om tot een aanvaardbare overeenkomst te komen. Hoewel de vertegenwoordigers van beide federaties steeds bereid zijn om tot oplossingen te komen, stuit het overleg op moeilijkheden om tot een overeenkomst over de nodige financiële bijdrage te komen. De overeenkomst met de sigarettensector in uitvoering van het VLAREMA voor de jaren 2016-2019 is in de eindfase. Vanaf 2020 kunnen dan nieuwe onderhandelingen starten op basis van de tegen dan beschikbare extra informatie uit de fractietelling van het zwerfvuil die in de periode 2019-2020 plaats zal vinden.
   Overlegmomenten sigarettensector:
   2016: maart, mei, oktober; voorstel intentieverklaring in december
   2017: januari, maart, mei, brief minister in september, herinnering in december;
   2018: maart, juli, september.
   Overlegmomenten kauwgomsector (Fevia)
   2016: juli, september, voorstel intentieverklaring in december;
   2017: maart, mei;
   2018: oktober.

b) De belangrijkste oorzaken van het moeizaam afsluiten van een overeenkomst is het feit dat een aanzienlijke maar proportionele financiële bijdrage wordt gevraagd, onder welke vorm dan ook, en dat het huidige voorstel van de sectoren hierin tekort schiet. Voor beide sectoren vormt dit het grootste obstakel. De kauwgomsector is bereid om de problematiek onder de aandacht te brengen door zijn specifieke 'litter man' in zijn reclamecampagnes te gebruiken. Tijdens de laatste bespreking werd afgesproken dat een aantal zaken m.b.t. afbreekbaarheid en verwijderbaarheid zal onderzocht worden.

6. De coaching trajecten werden verlengd van 2 naar 3 jaar omdat de uitrol van bepaalde acties een langer tijdsbestek vroeg dan 2 jaar. Zo worden 54 van de 57 trajecten pas afgerond eind 2018, begin 2019. Voor alle trajecten is een kwalitatief onderzoek voorzien, wat moet resulteren in een aantal conclusies en aanbevelingen. De finalisering van dit onderzoek is voorzien in het eerste kwartaal van 2019.
   Eind 2017 werden willekeurig 10 gecoachte gemeenten door een externe consultant gecontacteerd voor een tussentijdse evaluatie van de coaching trajecten. In het algemeen bleek dat er een zeer goede samenwerking is met de medewerkers van Vlaanderen Mooi en toonden de gemeenten zich tevreden over de gevolgde aanpak. De gemeenten gaven aan dat zwerfvuil en sluikstort na één jaar meer prioriteit kreeg binnen het gemeentebeleid. Bijna alle coaching trajecten zorgden ook voor een sterkere interne samenwerking tussen de verschillende diensten die betrokken zijn bij de strijd tegen zwerfvuil en sluikstorten. Vooral in hun vuilnisbakkenplannen boekten de ondervraagde gemeenten grote vooruitgang. De aanpak van hotspots en het starten van een structurele vrijwilligerswerking gebeurde al in sommige gemeenten. De uitwerking of optimalisering van het veegplan stond in elk coaching traject pas in 2018 op de agenda. De coaching trajecten zorgden alvast voor de zichtbare resultaten op het terrein: een grotere sensibilisering op het grondgebied, een meer uitgebreide aanpak van handhaving en een beter contact met vrijwilligers. Voor de uitwerking van de meer structurele maatregelen zitten vele lokale besturen nog in de fase van data verzamelen, analyse en onderzoek. Heel wat bijkomende resultaten op het terrein zullen dan ook vooral in 2019 zichtbaar worden.

7. In 2018 werden 3 oproepen gelanceerd. De eerste oproepronde (april-mei) resulteerde in 5 coaching trajecten, de tweede ronde (juni-augustus) leverde 8 bijkomende trajecten op. Momenteel loopt een derde ronde waarin nog maximaal 7 gemeenten of intercommunales kunnen worden geselecteerd. Indienen kan tot 15 februari 2019. Vervolgens zal er ieder jaar een nieuwe oproep gelanceerd worden voor 20 nieuwe trajecten.

8. De projecten zwerfvuil en sluikstorten hebben tot doel op lokaal niveau een onderbouwd beleid uit te bouwen of een specifieke maatregel uit te testen. Sinds de start in 2017 werden 32 projectaanvragen ingediend waarvan er 20 werden goedgekeurd. Deze projecten hebben een bereik van 162 gemeenten.

9. Door Mooimakers werd een beloningsysteem uitgewerkt. "Operatie Proper" is bedoeld voor verenigingen en scholen. Het omvat de inspanningen en acties die gedurende een jaar of langer worden volgehouden. Het volledige zwerfvuilprobleem wordt aangepakt en niet alleen flesjes en blikjes. Voor het schooljaar 2017-2018 werd zo in totaal voor 165.243 euro aan beloningen uitgekeerd aan 221 scholen of verenigingen.
   Op gemeentelijk/intercommunaal niveau is het ook mogelijk om voor de vrijwilligers een beloning aan te vragen. Op deze manier werd aan een 25-tal gemeenten reeds 13.000 euro uitgekeerd.

10. "Operatie Proper" loopt sinds juni 2017 en wordt elk schooljaar terug gepromoot. Er is ruimte voorzien bij Mooimakers om Operatie Proper sterker te ondersteunen.
    Daarnaast is het ook aan Fost Plus om initiatieven te nemen. Zij krijgen de doelstelling opgelegd om 90% gescheiden inzameling te organiseren van

drankverpakkingen tegen 2022. Daarnaast moeten zij de hoeveelheid gescheiden ingezameld afval van out of home/on the go consumptie verdubbelen tegen 2023. Deze afspraken worden vastgelegd in de nieuwe erkenning van Fost Plus. Ook zij kunnen samenwerken met gemeenten om beloningssystemen op te zetten om deze doelstelling te helpen realiseren.

11. De criteria voor deelname aan "Operatie Proper" staan op de website van Mooimakers uitgelegd. Een eerste voorwaarde is de deelname van een gemeente of intercommunale. Daarnaast moet er een duidelijk actieplan worden uitgewerkt. Mooimakers ondersteunt de verenigingen of scholen bij de opmaak van zo'n actieplan aan de hand van een checklist.

12. Voor "Operatie Proper" is de deelname van de gemeente of intercommunale een absolute voorwaarde. Het is aan de vereniging of school om hun gemeente hiertoe aan te sporen. Gemeenten kunnen bij Mooimakers natuurlijk terecht voor bijkomende informatie, indien nodig.
    Gemeenten kunnen ook innovatieve projecten indienen. Eens een projectvoorstel is ingediend, zal de OVAM samen met de gemeente bekijken hoe het kan worden verbeterd vooraleer het in te dienen als definitief projectvoorstel voor subsidie.